

 NLadviseurs
Sterke natuur voor iedereen

 Leiden

ECOLOGISCH WERKPROTOCOL

KRUIDACHTIGE BEGROEIING

GEMEENTE LEIDEN

COLOFON

OPDRACHTGEVER: Gemeente Leiden
PROJECTLEIDER: Tess van der Hoek

DATUM: 28 januari 2026
PROJECTNUMMER: 362.02.25
VERSIE: Definitief 2.0

AUTEUR: Siep Gevers
CONTROLE: Jorina Boer

NLadviseurs

Schelmseweg 93
6816 SJ Arnhem
026-7851440
www.nladviseurs.nl
info@nladviseurs.nl

Copyright: Alle rechten voorbehouden. Voor vermenigvuldiging van , of zinsneden en afbeeldingen uit deze rapportage gelieve contact opnemen met NLadviseurs

INHOUDSOPGAVE

BEGRIPPENLIJST **PAG.4**

HOOFDSTUK 1: INLEIDING EN METHODE **PAG. 6**

- 1.1 Aanleiding pag. 7
- 1.2 Inleiding pag. 7
- 1.3 Gebruik van het werkprotocol pag. 7
- 1.4 Werklocatie pag. 8
- 1.5 Planning, noodzaak en wettelijk belang pag. 8
- 1.6 Leeswijzer pag. 9

HOOFDSTUK 2: SOORTEN EN RISICOANALYSE **PAG. 13**

- 2.1 Verwachte beschermde soorten pag. 14
- 2.2 Uitwerking risicoanalyse pag. 14
- 2.3 Deskundigheid pag. 15

HOOFDSTUK 3: MAATREGELEN **PAG. 18**

- 3.1 Algemeen zorgvuldig handelen pag. 19
- 3.2 Specifieke zorgplicht pag. 19
- 3.3 Gemeentelijke gedragsregels pag. 21
- 3.4 Specifiek zorgvuldig handelen pag. 21
 - 3.3.1 Vogels van ruigte en moeras pag. 23
 - 3.3.2 Akker- en weidevogels pag. 23
 - 3.3.3 Vleermuizen pag. 25
 - 3.3.4 Boom- en steenmarter pag. 25

- 3.3.5 Teunisbloempijlstaart pag. 26
- 3.3.6 Wolfskers pag. 26

HOOFDSTUK 4: VASTLEGGING & COMMUNICATIE **PAG. 29**

- 4.1 Verzamelen en uitwisselen gegevens pag. 30
- 4.2 Communicatie en vastlegging pag. 30
- 4.3 Contact gegevens pag. 30
- 4.4 Ondertekening pag. 31

LITERATUURLIJST **PAG. 32**

BIJLAGE **PAG. 32**

- 1. Beheervlakken kruidige begroeiing pag. 35
- 2. Definities van deskundigheid pag. 35
- 3. Gebruik van de klepelmaaier pag. 38

BEGRIPPENLIJST

Aangetast

Activiteiten veroorzaken negatieve effecten op een rust- en voortplantingsplaats of essentieel leefgebied. Deze effecten kunnen van tijdelijke negatief gevolg zijn of tot gevolg hebben dat een locatie voor soorten ongeschikt wordt.

Beheervlakken

Vlakken waarin de beheerwerkzaamheden van de gemeente plaatsvinden.

Bestendig beheer en onderhoud

Regelmatig terugkerend activiteiten die zijn gericht op het handhaven van de bestaande functionaliteit van het leefgebied of de situatie met inbegrip van de aanwezige soorten.

Beschermingszone

Door een ecologisch deskundige aangemerkte zone rondom een rust, verblijf- of voortplantingsplaats of essentieel leefgebied (de invloedzone) om verstoring, doding of beschadiging te voorkomen.

Ecologisch deskundige

Persoon die ecologisch advies geeft, de aanwezigheid van soorten onderzoekt of dit onderzoek aanstuurt (zowel vanuit bronnen als in het veld) en of werkzaamheden begeleidt op het gebied van met (wettelijk beschermde) soorten. RVO heeft criteria opgesteld waaraan een ecologisch deskundige dient te voldoen. Zie de website van RVO voor de actuele criteria en § 2.4.1 voor een toelichting. Een ecologisch deskundige kan zowel

vanuit de opdrachtgever, opdrachtnemer als een derde partij worden geleverd; denk hierbij ook lokale soortenwerkgroepen. Zie Bijlage 2 voor definities van deskundigheid.

Essentieel leefgebied

Leefgebied van wezenlijk belang voor het functioneren van een voortplantingsplaats en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort waarvoor geen alternatieven voorhanden is. Ook verbindingzones kunnen onderdeel zijn van een essentieel leefgebied.

Flora en fauna-activiteit

In de Omgevingswet genoemd begrip voor activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten. In deze gedragscode betreft het activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling of inrichting of activiteiten in het kader van bestendig beheer of onderhoud. In deze gedragscode hanteren we in de maatregelencatalogi in hoofdstuk 4 en 6 het begrip 'werkzaamheden'. Van een flora- en fauna-activiteit is sprake als de activiteit mogelijk gevolgen heeft voor aanwezige beschermde dier- en plantsoorten.

Gedragscode

Door de minister goedgekeurde maatregelen die genomen moeten worden om negatieve effecten op beschermde soorten te voorkomen of te beperken. De gedragscode is toepasbaar op werkzaamheden die vallen binnen bestendig beheer of kleinschalige ruimtelijke ontwikkeling (*wetten.nl - Regeling - Beleidsregel Aanwijzing Gedragscodes Soortenbescherming en Houtopstanden - BWBR0050302*, 2024).

De werkzaamheden omtrent kleinschalige ontwikkeling worden in dit document niet behandeld, hiervoor verwijzen we naar het stappenplan werkprotocollen ruimtelijke ontwikkelingen (NLadviseurs, 2025).

Kwetsbare periode

Soortspecifieke perioden waarin sprake is van voortplanting of winterrust en waarin de soort kwetsbaarder is voor doding, verstoring of beschadiging.

Nader onderzoek

Tijdens een nader onderzoek wordt voor één of meerdere soorten een inventarisatie uitgevoerd tijdens de actieve periode. Hierin wordt aan- of afwezigheid van de soort vastgesteld en de functie van het gebied. Onderzoek gebeurt volgens vigerende protocollen of kennisdocumenten. Wanneer deze niet beschikbaar zijn wordt de methode door een ecologisch deskundige bepaald.

Potentieel leefgebied

Het leefgebied wat geschikt is voor een bepaalde soort. De soort wordt verwacht of kan mogelijkwjs voorkomen binnen deze afgrensbare eenheid.

Verstoringsvrije afstand

Dit is de minimale afstand tussen de werkzaamheden en een rust- en voortplantingsplaats van een aanwezige beschermde soort zodat de rust- en voortplantingsplaats niet wordt aangetast. De ecologisch deskundige bepaalt deze afstand.

Voedselplanten

Planten die aantrekkelijk zijn voor bijen, vlinders en andere insecten als voedselbron, maar niet direct afhankelijk zijn van deze planten.

Waardplanten

Plantensoorten die noodzakelijk zijn voor de voortplanting en ontwikkeling van een insect. Op deze plant doorloopt de soort meerdere ontwikkelstadia (o.a. ei en larve).

Werkinstructie

De maatregelen uit de werkprotocollen worden toegespitst in een werkinstructie. Hierbij worden het algemeen zorgvuldig handelen en het (soort)specifiek zorgvuldig handelen omschreven naar aanleiding van de aanwezige soorten in het specifieke te beheren vak. Deze werkinstructie is een vervolgstap op het ecologisch werkprotocol.

Zorgvuldig handelen

Handelen om schade, verstoring of doding van een soort te voorkomen of te beperken.

HOOFDSTUK 1:

INLEIDING EN METHODE

1.1 AANLEIDING

Het uitvoeren van bestendig beheer op groene elementen binnen de bebouwde kom is regelmatig in conflict met het onderdeel Soortbescherming van de Omgevingswet. Zo kunnen er broedvogels aanwezig zijn in een te maaien veld of kan er een populatie van een beschermde plant verloren gaan door te vroeg te maaien. Het werken met een gedragscode beperkt of voorkomt de negatieve effecten op beschermde plant- en diersoorten en geeft hiermee invulling aan aantoonbaar zorgvuldig handelen.

Voorliggend werkprotocol betreft de implementatie van de Gedragscode soortbescherming voor gemeenten en is toegespitst op de gemeente Leiden. Het werkprotocol is bedoeld voor opzichters en uitvoerders van beheer in de groene stedelijke ruimte en voor de werkvoorbereiders van deze werkzaamheden.

Er zijn vier verschillende werkprotocollen voor het bestendig beheer:

- Houtige begroeiingen

- **Kruidige begroeiingen en onbegroeid terrein**
- Oevers en wateren
- Gebouwen en werken

1.2 INLEIDING

In dit werkprotocol worden de maatregelen om schade aan flora & fauna te voorkomen of te beperken beschreven per beschermde soort(groep) en vormen een uitwerking van de Gedragscode soortbescherming gemeenten. In dit werkprotocol staat beschreven welke beheerwerkzaamheden vallen onder de categorie 'Kruidige begroeiingen en onbegroeid terrein'.

Werkzaamheden bestaan uit:

- Maaien
- Maaien en afvoeren
- Bijmaaien objecten
- Bestrijden exoten
- Maaien rietvegetatie
- Onkruidbestrijding in plantvakken
- Mulchen vaste planten
- Bemesting plantvak

En zijn van toepassing op:

- Bermen en taluds

- Bloemrijk / natuurlijk gras
- Gras en kruidachtige
- Ruw / ruig gras
- Rietvegetatie
- Zichthoeken
- Vaste planten

(het beheren van onkruid in verharding valt onder het protocol '(Half)verharding en terreinmeubilair')

1.3 GEBRUIK VAN HET WERKPROTOCOL

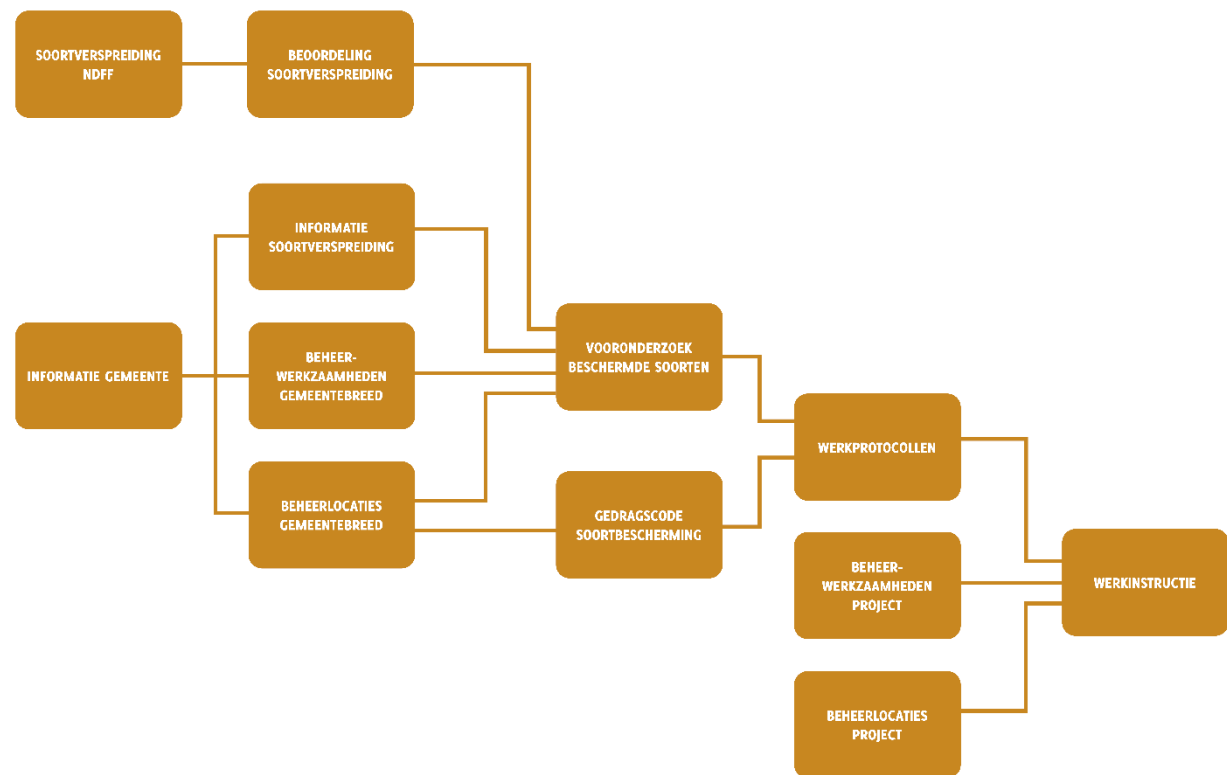
Dit werkprotocol wordt met de soortspecifieke maatregelen gekoppeld aan de beheer- en onderhoudswerkzaamheden in de gemeente. Dit werkprotocol is niet toepasbaar voor werkzaamheden voor ruimtelijke ontwikkelingen en inrichting. Voor deze werkzaamheden moeten andere ecologische werkprotocollen worden gevolgd waar andere eisen in worden gesteld voor het werken omtrent beschermde soorten.

Dit werkprotocol geeft aan welke beschermde soorten te verwachten zijn en hoe werkzaamheden hierop aangepast dienen te worden om aan de gedragscode te voldoen. De werkprotocollen zijn niet

gespecificeerd op een locatie in de gemeente. De protocollen zijn gemeentebreed in te zetten. Om het naar een bepaalde locatie te specificeren is het noodzakelijk om te bepalen welke soorten voorkomen op die locatie en wat de uit te voeren werkzaamheden zijn. Door dit vanuit het werkprotocol verder te specificeren ontstaat een werkinstructie voor het specifieke werk op die specifieke locatie.

De toepassing van het werkprotocol is weergegeven in Figuur 1-1.

Het ecologisch werkprotocol is opgesteld door NLadviseurs aan de hand van habitatonderzoek. Daarnaast zijn ook enkele aanvullende bronnen gebruikt voor beschermde soorten vanuit eerder uitgevoerde onderzoeken die bekend waren binnen de gemeente, de natuurdatabase van de gemeente, verspreidingsatlassen en databases als waarneming.nl en de NDFF. Dit onderzoek is beschreven in het 'Vooronderzoek beschermde soorten' (NLadviseurs, 2025).

Figuur 1-1 Totstandkoming en toepassing werkprotocol

1.4 WERKLOCATIE

De werklocatie omvat verschillende beheervlakken binnen de gemeente Leiden. In bijlage 1 is een overzicht weergegeven van de locaties die vallen onder de categorie 'Kruidige begroeiingen en onbegroeid terrein'.

1.5 PLANNING, NOODZAAK EN WETTELIJK BELANG

De werkzaamheden uit Tabel 1-1 vallen onder bestendig beheer doordat de handeling terugkerend zijn en gericht zijn op behoud van de bestaande situatie. In Tabel 1-1 staat weergegeven in welke periode de werkzaamheden doorgaans worden uitgevoerd. Naast de uitgevoerde werkzaamheden moet er ook een overzicht aanwezig zijn van welk materiaal er tijdens de werkzaamheden wordt ingezet en waar de aan- en afvoerroutes, en opslagterreinen liggen. Dit kan globaal op hoofdlijnen voor de gehele gemeente worden gegenereerd.

Bestendig beheer is nodig om het openbare gemeentelijk groen te onderhouden en daarmee zorg te dragen voor veiligheid,

natuurlijke waarden en de recreatieve functie ervan. Om te waarborgen dat werkzaamheden geen schadelijke of verstorende effecten hebben op beschermde plant- en diersoorten, is de gedragscode opgesteld. Zolang gemeenten de mitigerende maatregelen uit deze gedragscode naleven, voldoen zij aan de Omgevingswet en is het aanvragen van een vergunning niet nodig.

Wanneer de werkzaamheden echter in strijd zijn met de mitigerende maatregelen uit de gedragscode, mogen zij volgens de Omgevingswet niet worden uitgevoerd. In sommige uitzonderlijke gevallen is overtreding van de verboden in de Omgevingswet (met mate) toegestaan (artikelen 4.23a, 4.26a en 4.31a). Er moet hiervoor sprake zijn van één of meerdere in de wet genoemde belangen:

1. Volksgezondheid
2. Openbare veiligheid
3. Bescherming wilde flora en fauna
4. Dwingende redenen van groot openbaar belang (sociaal, economisch, wezenlijk gunstig effect voor milieu)

In deze uitzonderlijke gevallen kan een vergunning of vrijstelling worden verleend door de provincie. Wanneer de directe openbare veiligheid niet in het geding is, dient er alvorens een overtreding wordt begaan contact te worden opgenomen met een ecooloog en met het bevoegd gezag.

1.6 LEESWIJZER

In hoofdstuk 1 is de nut en noodzaak van het werkprotocol beschreven, bij welke beheerwerkzaamheden dit protocol te gebruiken en hoe dit protocol te gebruiken is. Hoofdstuk 2 gaat over de beschermde soorten waar de beheerwerkzaamheden een risico voor vormen. Hoofdstuk 3 bevat uitgebreide instructies van maatregelen die uitgevoerd dienen te worden bij aanwezigheid van bepaalde soorten(groepen) binnen de beheervlakken. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen algemeen en specifiek zorgvuldig handelen, en tussen het werken binnen of buiten beschermingszones en kwetsbare periodes. Hoofdstuk 4 bevat instructies met

betrekking tot monitoring en vastlegging van en communicatie over soortgegevens. Daarna volgt een overzicht van bijbehorende documenten en geraadpleegde bronnen. In de bijlagen is een kaart te vinden van de beheervlakken, informatie over deskundigheid behorende bij specifieke rollen, en de beschermingscategorie van waargenomen vogels.

WERKZAAMHEDEN			
Werkzaamheden	Frequentie per jaar	Periode van uitvoering	Verstorend of schadelijk effect op:
Maaïen bermen en taluds	15 of 26x per jaar	Jaarrond	Teunisbloempijlstaart
Maaïen bloemrijk / natuurlijk grasland	1, 2, 3 of 6x per jaar	Mei, juli en september	Vogels van ruigte en moeras, akker- en weidevogels, boom- en steenmarter, vleermuizen, teunisbloempijlstaart
Maaïen gras- en kruidachtige	1, 2, 3 of 6x per jaar	Mei, juli en september	Vogels van ruigte en moeras, akker- en weidevogels, boom- en steenmarter, vleermuizen, teunisbloempijlstaart, wolfskers
Maaïen ruw / ruig gras	1, 2, 3 of 6x per jaar	Mei, juli en september	Vogels van ruigte en moeras, akker- en weidevogels, boom- en steenmarter, vleermuizen, teunisbloempijlstaart, wolfskers
Maaïen rondom bomen en obstakels	1x per jaar	September	Wolfskers
Maaïen zichthoecken en langs verhardingen	6x per jaar	Maart t/m oktober	n.v.t.
Maaïen ruigte	1, 2, 3 of 6x per jaar	Mei, juli en september	Vogels van ruigte en moeras, boom- en steenmarter
Maaïen rietvegetatie	1x per jaar	September	Vogels van ruigte en moeras, vleermuizen
Beheersen onkruid vaste planten	Variërend	Jaarrond	n.v.t.

Bemeste vaste planten	1x per jaar	Maart t/m mei	n.v.t.
Mulchen vaste planten	1x per jaar	Maart t/m mei	n.v.t.
Veldbezoek (quickscan) of voorlooppronde	Variërend	Jaarrond	n.v.t.

Tabel 1: werkzaamheden uitgevoerd bij 'Kruidige begroeiingen en onbegroeid terrein' binnen gemeente Leiden

HOOFDSTUK 2:

SOORTEN EN RISICOANALYSE

2.1 VERWACHTE BESCHERMDE SOORTEN

De verspreiding en het voorkomen van de te verwachten beschermde soorten binnen de gemeentegrenzen is onderzocht door een combinatie van literatuuronderzoek via de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), de natuurdatabase van de gemeente, aangevuld met waarnemingen verzameld vanuit aanvullende onderzoeken. De te verwachten beschermde soort(groep)en zijn samengevat in Tabel 2-1.

In het 'Vooronderzoek beschermde soorten' (NLadviseurs, 2025) is weergegeven welke soorten voor kunnen komen in de gemeente Leiden, het zogenaamde potentiële leefgebied.

Het voorkomen van beschermde soorten brengen soortspecifieke maatregelen met zich mee voor die locaties. De geplande werkzaamheden op een locatie kunnen in strijd zijn met deze maatregelen. Wanneer de strijdige werkzaamheden toch noodzakelijk blijken, kan worden onderzocht of de soort daadwerkelijk

voorkomt. Het laten uitvoeren van soortgelijk ecologisch nader onderzoek naar de soort gebeurt conform vigerende protocollen en door een ecologisch deskundige. Ook kan er een diepgaand habitatcontrole worden uitgevoerd om te bepalen of de soort op basis van de habitateisen voor kan komen. Wanneer uit deze controle blijkt dat de soort voor kan komen moet er alsnog door een ecologisch deskundige onderzocht worden of de soort daadwerkelijk voorkomt.

2.2 UITWERKING RISICOANALYSE

Per soort(groep) is een indeling gemaakt per activiteit waarbij per soort de aanwezige beschermde leefgebieden en/of verblijven en de bijbehorende verwachte risico's zijn weergegeven (Tabel 2-2).

TE VERWACHTEN BESCHERMDE SOORTEN	
Soort(groep)	Beschermingsregime Omgevingswet
Vogels van ruigte en moeras	BAL 11.37
Akker- en weidevogels*	BAL 11.37
Boom- en steenmarter	BAL 11.54
Vleermuizen**	BAL 11.46
Teunisbloempijlstaart	BAL 11.46
Wolfskers	BAL 11.54
Glad biggenkruid	BAL 11.54

Tabel 2-1. Beschermde soorten bij de beheervlakken te verwachten in categorie 'Kruidige begroeiingen en onbegroeid terrein'. *Kievit, graspieper, patrijs e.a.

**Gewone dwergvleermuis, laatvlieger, grootoorvleermuis e.a.

2.3 DESKUNDIGHEID

Deskundigheid rondom flora & fauna moet altijd aantoonbaar zijn. In bijlage 2 zijn de definities opgenomen van de minimale aantoonbare kennis die verwacht wordt bij de rollen benoemd in deze paragraaf, zoals beschreven in het bij de gedragscode bijbehorende handboek (Stadswerken, 2025). Voor dit werk geldt de volgende borging van deskundigheid:

- Werkvoorbereiding opdrachtnemer:
 - Werkprotocol is opgesteld door een ecologisch deskundige (zie bijlage)
 - Gecertificeerde werkvoorbereider, Natuurbescherming binnen de Omgevingswet niveau 2.
 - Werkinstructie is opgesteld door operationeel manager en voorman, Natuurbescherming binnen de Omgevingswet niveau 2.
- Uitvoering:
 - Ecologisch deskundige (zie bijlage 1) bij nader onderzoeken
 - Flora- en faunacontroleur bij controles voorafgaand aan de werkzaamheden zoals broedvogelcheck, Natuurbescherming binnen de Omgevingswet niveau 2.
 - Uitvoerende, Natuurbescherming binnen de Omgevingswet niveau 2.
 - Minimaal één medewerker met niveau 1 aanwezig per werkploeg. Natuurbescherming binnen de Omgevingswet niveau 1.
 - Bij het uitvoeren van werkzaamheden van maatregelen D hebben alle werknemers Natuurbescherming binnen de Omgevingswet niveau 1.
 - Voorman, Natuurbescherming binnen de Omgevingswet niveau 2.

Tabel 2-2 Per werkzaamheid is aangegeven welk leefgebied, risico's en aanpak verwacht wordt per soort. Zie paragraaf 3.2 voor de specifieke aanpak en de categorieën.

SOORT	BESCHERMD LEEFGEBIED EN/OF VERBLIJF	RISICO'S	MAATRGEL*	GLOBALE AANPAK
WERKZAAMHEID:	MAAIEN EN AFVOEREN			
Vogels van ruigte en moeras	Voorplantingslocaties (nesten) en essentieel leefgebied	Doding, verstoring of vernietiging voorplantingslocaties en leefgebied	A & B	- Inventarisatie nesten voorafgaand aan werkzaamheden; - Specifiek zorgvuldig handelen, instellen beschermingszone
Akker- en weidevogels	Voorplantingslocaties (nesten) en essentieel leefgebied	Doding, verstoring of vernietiging voorplantingslocaties en leefgebied	C	- Inventarisatie nesten voorafgaand aan werkzaamheden; - Specifiek zorgvuldig handelen, instellen beschermingszone
Vogels categorie 5	Voorplantingslocaties (nesten) en essentieel leefgebied	Doding, verstoring of vernietiging voorplantingslocaties en leefgebied	A (& B)	- Inventarisatie nesten voorafgaand aan werkzaamheden; - Specifiek zorgvuldig handelen, instellen beschermingszone
Vleermuizen	Essentiële foerageergebieden	Aantasting essentiële foerageergebieden	A & B	- Specifiek zorgvuldig handelen bij essentiële foerageergebieden
Boom- en steenmarter	Verblijfsplaatsen en essentieel foerageergebied	- Doden, verstoren; - vernietiging of verstoring van rustplaatsen of essentieel leefgebied	B	- Inventarisatie voorafgaand aan werkzaamheden; - Specifiek zorgvuldig handelen, geschikte holtes in kruidige begroeiing niet verstoren - Specifiek zorgvuldig handelen bij potentiële rustplaatsen
Teunisbloempijlstaart	Essentieel leefgebied	Doding of verstoring	B	- Specifiek zorgvuldig handelen bij essentieel leefgebied.

SOORT	BESCHERMD LEEFGEBIED EN/OF VERBLIJF	RISICO'S	MAATRGEL*	GLOBALE AANPAK
Wolfskers	Groeiplaatsen	Afnamen populatie	A & B	- Specifiek zorgvuldig handelen bij voorkomen
Glad biggenkruid	Groeiplaatsen	Afnamen populatie	A & B	- Specifiek zorgvuldig handelen bij voorkomen

**Zie §3.4 specifiek zorgvuldig handelen*

HOOFDSTUK 3:

MAATREGELEN

3.1 ALGEMEEN ZORGVULDIG HANDELEN

Algemeen zorgvuldig handelen is van toepassing op alle werkzaamheden. Het geeft een invulling aan de algemene zorgplicht die geldt voor alle plant- en diersoorten. Door algemeen zorgvuldig te werk te gaan bij beheer en onderhoudswerkzaamheden wordt ook de instandhouding van de plant- en diersoorten die geen beschermingsstatus kennen in acht genomen. Onderstaande maatregelen is een verdiepingsslag van de maatregelen die genoemd zijn in de gedragscode onder de noemer 'zorgvuldig handelen'. NLadviseurs heeft de maatregelen verder gespecificeerd en uitgebreid.

3.1.1 MAAIEN

- De maaifrequentie van ruig grasland wordt afgestemd op de huidige en potentiële natuurwaarden. Er wordt maximaal 3 keer per jaar gemaaid.
- Maaiwerkzaamheden pas in de later ochtend of middag, zodat insecten weg kunnen vliegen.
- Werken tijdens de avonduren wordt zoveel mogelijk beperkt.

- Werk bij een ecologische meerwaarde met een minimale maaihogte van 10 cm. Bij vegetatie met dominante grassen is lager maaien (5-6 cm) gewenst.
- Bij voorkeur gefaseerd maaien waarbij stukken vegetatie blijven staan en in het volgende jaar worden gemaaid.
- Werken vanuit één richting en stapvoets zodat mobiele dieren altijd kunnen vluchten.
- Werken richting een natuurlijke locatie met dekking en schuilmogelijkheden.
- Laat bij ecologische meerwaarde maaisel 48 uur liggen zodat dieren nog kunnen ontsnappen en zaden zich mogelijk nog kunnen verspreiden. Bij vegetatie met dominante grassen is juist het direct afvoeren gewenst.
- Met zware machines wordt zoveel mogelijk over verharding gereden
- Maak zo min mogelijk gebruik van een klepelmaaier, zie bijlage 3 voor het gebruik van een klepelmaaier.

- Behoud zoveel mogelijk grote elementen als doodliggend hout en takkenrillen. Dit zorgt voor schuilmogelijkheden voor allerlei verschillende dieren.
- Voor egels worden in de winterperiode (november t/m maart) waar mogelijk takken- en bladerhopen zoveel mogelijk gespaard.

3.2 SPECIFIEKE ZORGPLICHT

Met de ingang van de Gedragscode Gemeente 2025 is de gedragscode aangepast op de Omgevingswet. Volgens de Omgevingswet moet er gewerkt worden met een specifieke zorgplicht voor alle beschermde soorten inclusief soorten van de nationale rode lijst. De nationale rode lijst wordt opgesteld door het ministerie van LVVN, en bestaat uit een lijst van bedreigde plant- en diersoorten in Nederland. De specifieke zorgplicht vraagt van iedereen die werkzaamheden uitvoert in of nabij de aanwezigheid van bedreigde soorten om zich bewust te zijn van de ecologische waarde van het gebied en zorgvuldig te handelen om schade aan beschermde

soorten en habitats te voorkomen. De zorgplicht geldt voor uitvoerders van werkzaamheden, zoals bedrijven en organisaties, maar ook voor overheden en particulieren. Er wordt van de uitvoerder verwacht dat mogelijk negatieve effecten voor beschermde dieren, planten of natuurgebieden worden voorkomen of geminimaliseerd.

De aanwezigheid van Rode Lijst-soorten binnen een bepaald beheervlak kan in veel gevallen worden verklaard door het karakter van het gevoerde reguliere beheer. Dit beheer draagt bij aan het in stand houden van de bestaande ecologische omstandigheden die deze soorten ondersteunen. Zolang het beheer niet wijzigt van aard, intensiteit of frequentie, mag worden aangenomen dat de aanwezige populaties van deze soorten in hun huidige staat behouden blijven. Op deze manier wordt er voldaan aan de specifieke zorgplicht, omdat er sprake is van een beheer waarvan de ecologische effecten bekend zijn en als gunstig worden ingeschat voor deze soorten. Het is wel van belang dat bij wijzigingen in het gebruik of beheer van

een beheervlak actief wordt getoetst wat de mogelijke effecten zijn op het voorkomen van soorten van de Rode Lijst. Dat betekent dat wanneer er sprake is van bijvoorbeeld intensivering van maaibeheer of frequentieverhoging van het snoeien, er een toets moet plaatsvinden op basis van actuele soortgegevens. Dit om te bepalen of deze wijzigingen mogelijk negatieve effecten hebben op de Rode Lijst-soorten die in het gebied voorkomen. Om volledig aan de specifieke zorgplicht te voldoen wordt daarnaast geëist om bij wijzigingen in het beheer opnieuw te inventariseren welke soorten van de Rode lijst in het beheervlak voorkomen.

Bij wijzigingen in het beheer moeten daarnaast ook extra monitoring worden uitgevoerd volgens een gestandaardiseerd protocol gericht op de soorten van de Rode Lijst. Zodat soorten die in aantal achteruitgaan tijdig worden geïdentificeerd. Lokale soortenorganisaties kunnen hierbij worden betrokken voor aanvullende kennis. Indien blijkt dat het beheer een negatieve invloed heeft, zullen mitigerende maatregelen genomen moeten worden.

Deze maatregelen dienen te worden vastgesteld door een ecologisch deskundige.

SAMENGEVAT

Zolang het reguliere beheer aansluit bij de omstandigheden waaronder Rode Lijst-soorten zich in het gebied hebben gevestigd, wordt voldaan aan de vereisten van de specifieke zorgplicht. Bij elke voorgenomen wijziging moet echter een ecologische beoordeling worden uitgevoerd, gericht op het behoud en de bescherming van deze soorten. Door monitoring kan worden vastgesteld of een soort in aantal afneemt. In dat geval moeten mitigerende maatregelen worden genomen. Het ecologisch werkprotocol richt zich op de soorten die expliciet in de gedragscode zijn opgenomen. Dit betreft soorten die onder de Habitatrichtlijn, de Vogelrichtlijn of nationale bescherming vallen. Rode Lijst-soorten worden alleen in het ecologisch werkprotocol behandeld als zij tevens onder een van deze beschermingsregelingen vallen.

3.3 GEMEENTELIJKE GEDRAGSREGELS

Als nadere invulling van de gedragscode past de gemeente aanvullende gedragsregels toe. Deze dragen bij aan een praktisch werkproces die de Leidse stadsnatuur beschermen en ontwikkelen. Het gaat hierbij om:

- De bodem en strooisellaag blijven zo veel mogelijk ongeroerd. Verstoring wordt zo veel mogelijk voorkomen;
- Het (tijdelijk) afdekken van terrein wordt zo veel mogelijk beperkt. Gebruik van rijplaten is echter noodzakelijk om verstoring van de bodem (verdichten, insporen) te voorkomen.

3.4 SPECIFIEK ZORGVULDIG HANDELEN

Onder specifiek zorgvuldig handelen wordt het aangepast werken verstaan bij mogelijk voorkomen van een beschermde soort. Per soort(groep) is in deze paragraaf uitgewerkt welke specifieke maatregelen genomen moeten worden om negatieve effecten zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. De maatregelen zijn ingedeeld in verschillende categorieën, op volgorde van

prioriteit, A, B, C en D. Indien mogelijk worden werkzaamheden uitgevoerd volgens de maatregelen bij A. Alleen wanneer dat niet mogelijk is wordt er gewerkt volgens B, daarna pas C. Categorie A, B en C voorzien in het voorkomen van een overtreding van de Omgevingswet. Bij categorie D is er sprake van beperkt overtreden van de Omgevingswet en mag deze alleen toegepast worden wanneer er sprake is van wettelijk belang, bijvoorbeeld wanneer veiligheid in het geding komt.

A - WERKEN BUITEN DE BESCHERMINGZONE

Markeren van een beschermingszone op basis van de essentiële onderdelen van het leefgebied van de soort, de verstoringsgevoeligheid van de soort en de invloed van de uit te voeren werkzaamheden. Alleen werken buiten deze zone en voorkomen negatieve effecten binnen deze zone.

B - BINNEN BESCHERMINGZONE & BUITEN KWETSBARE PERIODE

Binnen de beschermingszone maar buiten de kwetsbare periode van de soort werken. Geen aantasting van essentiële onderdelen van het leefgebied en voorkomen van verstoring door het treffen van maatregelen.

C - BINNEN BESCHERMINGZONE & BINNEN KWETSBARE PERIODE

Binnen de beschermingszone en binnen de kwetsbare periode van de soort kan gewerkt worden. Voorkomen van aantasting essentiële onderdelen van het leefgebied en verstoring door het treffen van maatregelen.

D - BINNEN BESCHERMINGZONE, BINNEN KWETSBARE PERIODE & AANTASTING ESSENTIEEL LEEFGEBIED

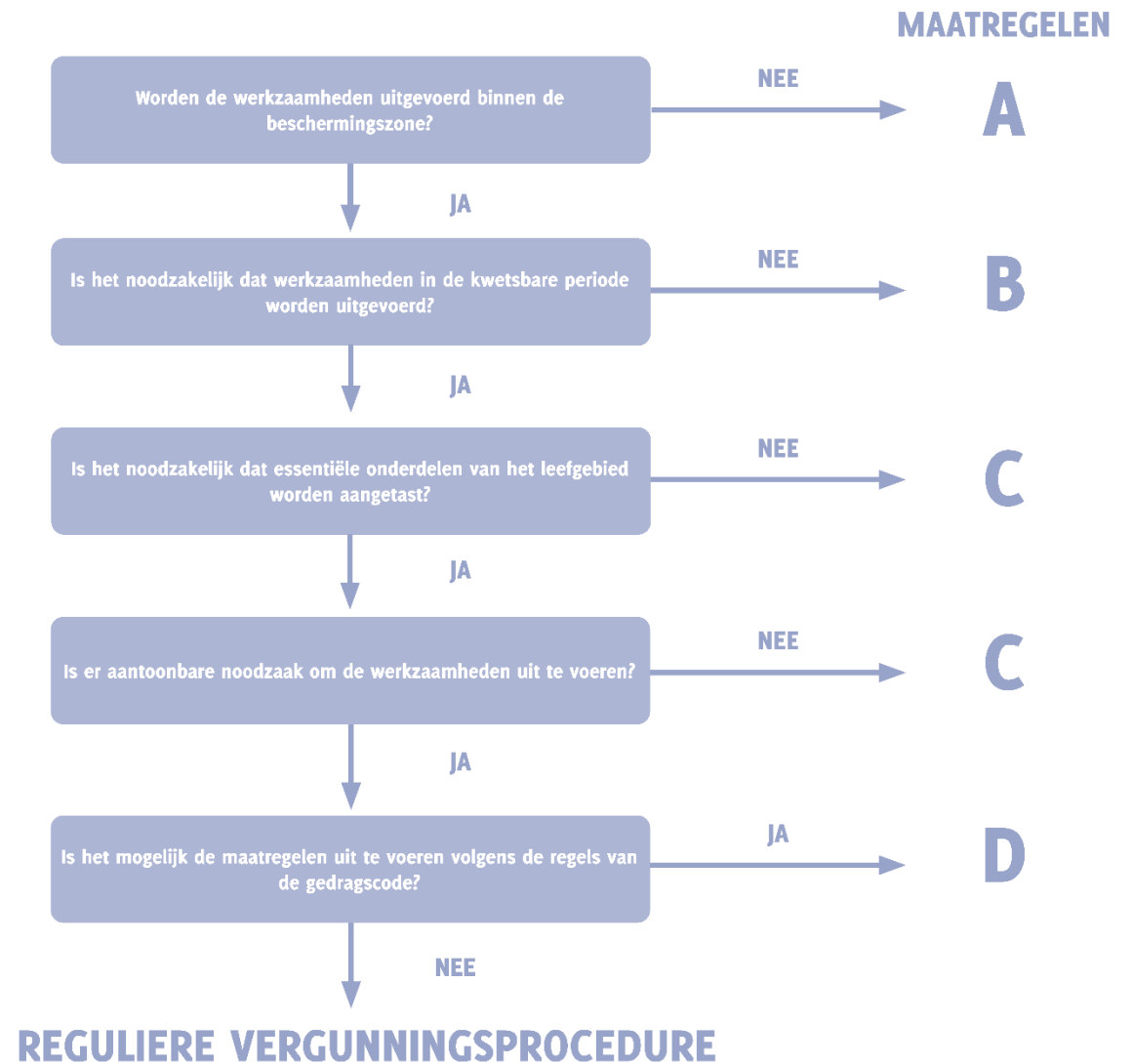
Binnen de beschermingszone werken met een geringe (tijdelijke) aantasting van essentiële onderdelen van het leefgebied. Het werk fasen waarbij een deel van het essentiële leefgebied tijdelijk niet beschikbaar is. Er worden maatregelen getroffen om negatieve effecten zoveel mogelijk te beperken. In de laatste plaats kunnen essentiële delen van het leefgebied

opgeheven worden indien er (tijdelijke) alternatieven beschikbaar zijn en duurzame alternatieven op termijn beschikbaar komen.

Werken binnen categorie D dient te worden gezien als een laatste redmiddel en mag alleen gebruikt worden wanneer categorieën A t/m C niet mogelijk zijn. Categorie D betreft een (tijdelijke) overtreding van de Omgevingswet en is alleen toegestaan bij het werken met de gedragscode. Het is noodzakelijk om de werkwijze van de beheermaatregelen binnen deze categorie (D) te documenteren in een ecologisch logboek.

Hierin dient te worden vermeld:

- Op welke manier er gewerkt is binnen cat. D
- Waarom werkzaamheden binnen cat. A t/m C niet mogelijk waren
- Wanneer er gewerkt is binnen deze cat. D
- Op welke manier er rekening is gehouden met de soort.

Figuur 3-1. Wanneer gebruik je welke maatregelen A, B, C en D

3.4.1 VOGELS VAN RUIGTE EN MOERAS

Ruigte en meerjarige rietvelden bieden broedgelegenheid voor vele grond broedende vogelsoorten. Afhankelijk van de soort maken ze hun nest in verschillende vegetatie dichtheden. Daarnaast zijn veel van deze vogels afhankelijk van de kruidige vegetatie als voedselbron door de zaden en insecten. De nesten van alle vogels zijn beschermd wanneer ze in gebruik zijn. Dit is voornamelijk in het broedseizoen (maart t/m augustus), maar kan ook daarbuiten plaatsvinden. Enkele algemene vogelsoorten die verwacht kunnen worden in de beheervakken met kruidige begroeiing zijn: bosrietzanger, kleine karekiet en putter.

Wanneer er binnen het broedseizoen werkzaamheden plaatsvinden, dient er van tevoren te worden gecontroleerd op mogelijke nestlocaties. Deze controle wordt uitgevoerd door een deskundige persoon op het gebied van vogels. Tussen de controle en de werkzaamheden mag binnen het broedseizoen niet meer dan één week zitten.

In het geval van aanwezige nesten van vogels van riet en ruigte kunnen werkzaamheden aan ruigte, moeras en rietvegetatie op de volgens manieren worden uitgevoerd:

A - WERKEN BUITEN DE BESCHERMINGZONE

In gebruik zijnde nesten van vogels worden gemarkeerd en rondom het nest wordt een beschermingszone ingesteld. Binnen deze beschermingszone vinden geen werkzaamheden plaats tot de jongen het nest hebben verlaten. Verstoring in de vorm van geluids- en visuele verstoring van rust- en voortplantingsplaatsen moet altijd zoveel mogelijk worden voorkomen. De grootte van de zone is soortspecifiek en wordt in overleg met een deskundige bepaald.

B - BINNEN BESCHERMINGZONE & BUITEN KWETSBARE PERIODE

Werkzaamheden binnen de beschermingszone van algemene vogelsoorten vinden plaats buiten de soortspecifieke broedperiode. Doorgaans wordt maart t/m augustus aangehouden als algemene richtlijn voor de broedtijd. Er

moet rekening gehouden worden met vroege of late broedsels van soorten. Werknemers dienen alert te zijn op alarmerende vogels.

Tijdens werkzaamheden in gebieden met ruigte of meerjarig riet mag per jaar maximaal 30% van de vegetatie worden gemaaid. Daarbij is het verplicht om delen met ruigte en meerjarig riet te laten staan, die slechts eens in de drie tot vier jaar worden gemaaid.

3.4.2 AKKER- EN WEIDEVOGELS

Akker- en weidevogels broeden voornamelijk in kruidenrijke vegetatie en open graslanden of op akkers. In tegenstelling tot jaarrond beschermde nesten, zijn deze nesten seizoensgebonden beschermd: vanaf het moment van nestbouw tot het uitvliegen van de jongen. Gemeentelijke gronden zoals bermen, extensief beheerde graslanden, akkerranden of tijdelijke natuur kunnen geschikt zijn als broedhabitat. Binnen de gemeente Leiden zijn in dergelijke gebieden soorten als Kievit, kleienvlieg en tureluur te verwachten.

Voorafgaand aan werkzaamheden zoals maaien, grondbewerkingen of het betreden van potentieel geschikte broedbiotoop in het broedseizoen, wordt door een ecologisch deskundige beoordeeld of er sprake is van broedende akker- en weidevogels.

Wanneer broedende vogels worden aangetroffen, worden de werkzaamheden uitgesteld of aangepast om verstoring of vernietiging van nesten te voorkomen. Indien er geen tekenen zijn van broedactiviteiten, kunnen de werkzaamheden onder voorwaarden doorgaan conform de richtlijnen voor algemene broedvogels.

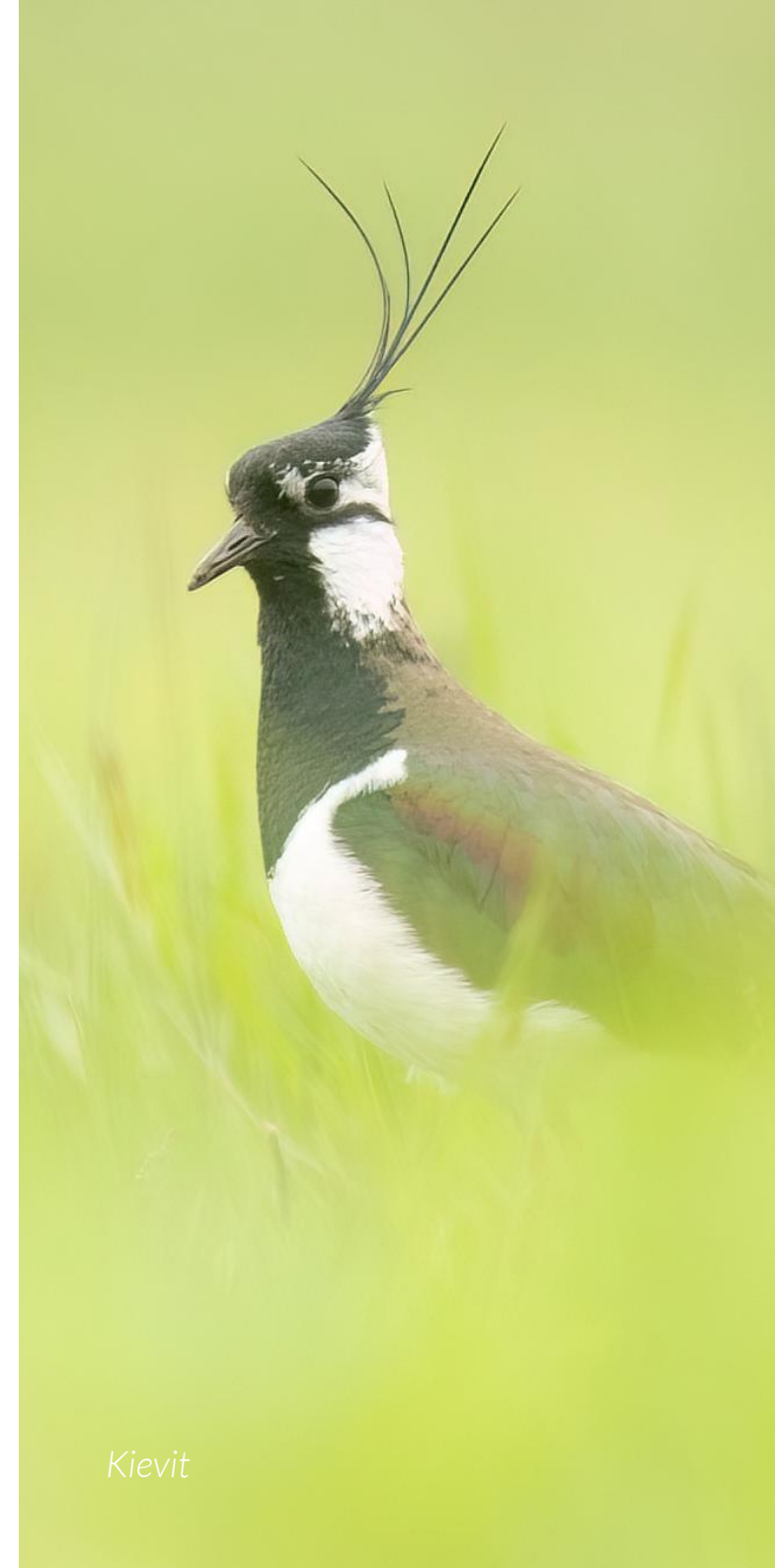
C - BINNEN BESCHERMINGSZONE & BINNEN KWETSBARE PERIODE

Werkzaamheden mogen uitsluitend worden uitgevoerd wanneer er geen kuikens of jonge vogels aanwezig zijn in of rondom de nesten, die nog niet in staat zijn om te vliegen. Nesten van grondbroeders worden door een ecologisch deskundige, of onder diens aanwijzing, gemarkeerd in het veld.

Rond elk nest wordt een soortspecifieke beschermingszone aangewezen. Deze beschermingszone wordt zodanig bepaald dat het nest behouden blijft en dat er in de directe omgeving voldoende dekking en foerageermogelijkheden aanwezig zijn, met een minimumoppervlakte van 50 m². De markering wordt direct na het maaien verwijderd om te voorkomen dat predatoren, zoals kraaien en vossen, de nesten vinden. Tijdens de werkzaamheden moet de uitvoerder erg oplettend zijn voor jongen vogels die het nest zijn ontvlucht. Wanneer er jonge vogels worden gezien buiten de beschermingszone moet een ecologisch deskundige geraadpleegd worden.

3.3.3 VLEERMUIZEN

Voor een aantal Nederlandse vleermuissoorten is kruidige begroeiingen van essentieel belang als onderdeel van de foerageergebieden. Bij bestendig beheer en onderhoud is het van belang om deze foerageergebieden duurzaam in stand te houden. Dit kan door middel van ecologisch maaibeheer of door gefaseerd te beheren.

3.3.4 BOOM- EN STEENMARTER

Boom- en steenmarters foerageren graag in kleine groene gebieden, zoals weilanden, tuinen en parken in dorpen, steden en rondom boerderijen. Ze zoeken hun eten in kruidige begroeiing en gebruiken struiken of dichte begroeiing als schuilplaats. Voor de werkzaamheden bepaalt een ecologisch deskundige of er mogelijk essentiële onderdelen van het leefgebied aanwezig zijn. Als niet met zekerheid kan worden vastgesteld dat er een marter in de kruidige begroeiing verblijft, moet er op de volgende manier te werk worden gegaan:

B - BINNEN BESCHERMINGZONE & BUITEN KWETSBARE PERIODE

Indien essentiële onderdelen van het leefgebied van boom- en steenmarters niet uitgesloten kan worden in kruidenrijke vegetaties mogen de werkzaamheden alleen worden uitgevoerd buiten de kwetsbare periode, die loopt van half maart tot en met augustus. Tijdens de werkzaamheden moet minimaal dertig procent van de planten blijven staan om voldoende dekking te behouden.

Steenmarter

3.4.5 TEUNISBLOEMPILSTAART

De teunisbloempijlstaart is een nachtvindersoort die zich langzaam vanuit Zuid-Limburg naar het noorden verspreidt. De soort legt zijn eieren op waardplanten zoals teunisbloem, kattenstaart, wilgenroosje en basterdwederik. Daarnaast overwintert de teunisbloempijlstaart als pop in de strooisellaag onder de waardplanten. Het maaibeheer in het leefgebied van deze soort moet worden vastgesteld door een ecologisch deskundige.

B - BINNEN BESCHERMINGZONE & BUITEN KWETSBARE PERIODE

In het leefgebied van de teunisbloempijlstaart wordt de oever maximaal twee keer per jaar gemaaid, waarbij gefaseerd maaien noodzakelijk is. De eerste maaibeurt vindt plaats tussen april en mei. Hierbij moet minimaal 30% van de totale oppervlakte van het leefgebied van de teunisbloempijlstaart blijven staan. Probeer tijdens het maaien de grotere oppervlaktes met waardplanten zoveel mogelijk te sparen. De tweede maaibeurt

vindt plaats na september. Ook tijdens deze maaibeurt heeft gefaseerd maaien de voorkeur, waarbij opnieuw minimaal 30% van de oever blijft staan. Indien gefaseerd maaien tijdens de tweede maaionde niet mogelijk is, mag er meer gemaaid worden, mits de vegetatie op een hoogte van 10 cm wordt afgezet. Op deze manier blijven de poppen in de strooisellaag beschermd.

3.4.6 WOLFSKERS & GLAD BIGGENKRUID

Bij het voorkomen van vaatplanten als wolfskers en glad biggenkruid in kruidige begroeiing is het van belang dat de huidige standplaatsen behouden blijven. Als er beschermde vaatplanting in het beheervlak voorkomen moet er op de volgende manier worden gewerkt:

A – WERKEN BUITEN DE BESCHERMINGZONE

De standplaatsen van wolfskers en glad biggenkruid mogen tijdens de werkzaamheden niet beschadig raken. Bodemverdichting door zware machines op de standplaatsen moet worden voorkomen. Takken en ander snoeiafval mag niet worden gedeponeerd op de standplaats van de beschermde plant.

B - BINNEN BESCHERMINGZONE & BUITEN KWETSBARE PERIODE

Maaierwerkzaamheden op de standplaats zijn toegestaan, mits deze gericht zijn op het behoud van het huidige vegetatietype en de bijbehorende abiotische omstandigheden. De maaierwerkzaamheden mogen 2x per jaar worden uitgevoerd buiten de zaadzetting:

- Wolfskers: Juni t/m augustus
- Glad biggenkruid: Juni t/m september

NATUURKALENDER KRUIDIGE BEGROEIING

	JAN		FEB		MRT		APR		MEI		JUN		JUL		AUG		SEPT		OKT		NOV		DEC	
ZORGPLICHT																								
VOGELS ALGEMEEN																								
AKKER- EN WEIDEVOGELS																								
VLEERMUIZEN																								
BOOM- EN STEEN-MARTER																								
TEUNISBLOEMPIJL-STARAT																								
WOLFSKERS																								

De kalender geeft in het **rood** weer wanneer werkzaamheden bij voorkeur niet uitgevoerd worden, de kwetsbare periode van de soort. In het **oranje** wanneer de werkzaamheden kunnen uitgevoerd worden mits er zwaardere soortspecifieke maatregelen worden getroffen, de semi-kwetsbare periode. In het **geel** wordt de periode aangegeven waarin de werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden onder enkele lichte soortspecifieke maatregelen. En in het **groen** wanneer de werkzaamheden bij voorkeur worden uitgevoerd, de minst kwetsbare periode. In deze periode kunnen nog wel enkele soortspecifieke maatregelen gelden.

HOOFDSTUK 4:

VASTLEGGING EN COMMUNICATIE

4.1 VERZAMELEN EN UITWISSELEN GEGEVENS

- Voor het periodiek bijhouden van de soortgegevens wordt een plan opgesteld om de informatie actueel te houden. Geadviseerd wordt om ieder jaar in januari de nieuwe gegevens op te halen vanuit de NDFF. Afhankelijk van de soort is het periodiek actualiseren elke 1 tot 3 jaar voldoende.
- De nesten, burchten of verblijfplaatsen die zijn aangetroffen tijdens de werkzaamheden worden na elke ronde richting de opdrachtgever gecommuniceerd en vastgelegd in bijvoorbeeld een GIS-kaart.

4.2 COMMUNICATIE EN VASTLEGGING

Tijdens de volgende momenten wordt minimaal gewezen op het werkprotocol en de te ondernemen stappen:

- Startoverleg
- Bouwvergadering
- Oplevering (evaluatie)

Omtrent het vastleggen en borgen van soortgegevens worden de volgende

afspraken gemaakt tussen opdrachtgever en aannemer of binnen de gemeente:

- Tijdens calamiteiten, bijvoorbeeld een onvoorziene situatie die direct actie vereist vanwege veiligheid, kan de gedragscode mogelijk niet worden gevolgd. Dit dient afgestemd te worden met bevoegd gezag. Er wordt met een ecologisch deskundige overlegd wat de beste optie is.
- Bij de opdrachtgever wordt één of meerdere contactpersonen aangewezen die uiteindelijk verantwoordelijk zijn voor het kenbaar maken en de uitvoer van het werkprotocol, verzamelen van de soortinformatie en inzetten van bevoegde personen.
- Er moet een kort samenvattende werkinstructie per contract worden opgesteld.
- De afwijkingen en documenteren van de uitgevoerde handelingen in een logboek moeten worden genoteerd.
- De gedragscode, het ecologisch werkprotocol en de werkinstructie

moeten aanwezig zijn op de werklocatie.

4.3 CONTACTGEGEVENS

Volgens de Gedragscode gemeente 2025 is het van belang dat de contactgegevens van de ecologisch deskundige en de opdrachtnemer ter allertijden bij de werkplaats aanwezig zijn.

Ecologisch deskundige

ECOLOGISCH DESKUNDIGE	
Naam	
Telefoonnummer	
Mailadres	

Opdrachtnemer

OPDRACHTNEMER	
Naam	
Telefoonnummer	
Mailadres	

4.4 ONDERTEKENING

Overdracht opdrachtgever

Dit ecologisch werkprotocol is aan de opdrachtgever overgedragen:

NAMENS OPDRACHTNEMER	
Handtekening werkvoorbereider	
Plaats	
Datum	

Instructie medewerkers

De instructie over dit ecologisch werkprotocol heeft plaatsgevonden:

AAN WIE	WANNEER (DATUM)	DOOR WIE

LITERATUUR

BIJBEHORENDE DOCUMENTEN

NLadviseurs, 2025. Vooronderzoek
Beschermden soorten Leiden.

LITERATUUR

Bij12, 2017. Kennisdocument gewone
dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*
Versie 1.0 juli 2017. Bij12 Utrecht.

Bij12, 2017. Kennisdocument gewone
grootoorvleermuis *Plecotus auritus* Versie
1.0 juli 2017.. Bij12 Utrecht.

Bij12, 2024. Kennisdocument Kleine
marterachtigen Versie 1.1 juli 2024. Bij12
Utrecht.

Bij12, 2017. Kennisdocument rosse
vleermuis *Nyctalus noctua* Versie 1.0 juli
2017. Bij12 Utrecht.

Bij12, 2017. Kennisdocument
Rugstreeppad *Bufo calamita* Versie 1.0 juli
2017. Bij12 Utrecht.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.
z.d.. Indicatieve lijst jaar rond beschermden
vogelnesten. rvo.nl.

Hunnink, S. 2024. Lijst beschermden soorten
Omgevingswet. Natuurinclusief.

Sprong, R., et al. 2020. Handboek
soortbescherming. Handleiding zorgvuldig
handelen. Koninklijke Vereniging Stadswerk
Nederland.

GERAADPLEEGDE WEBSITES

<https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/>
(geraadpleegd april 2025)

www.ravon.nl

www.sovon.nl

www.verspreidingsatlas.nl

www.vlinderstichting.nl

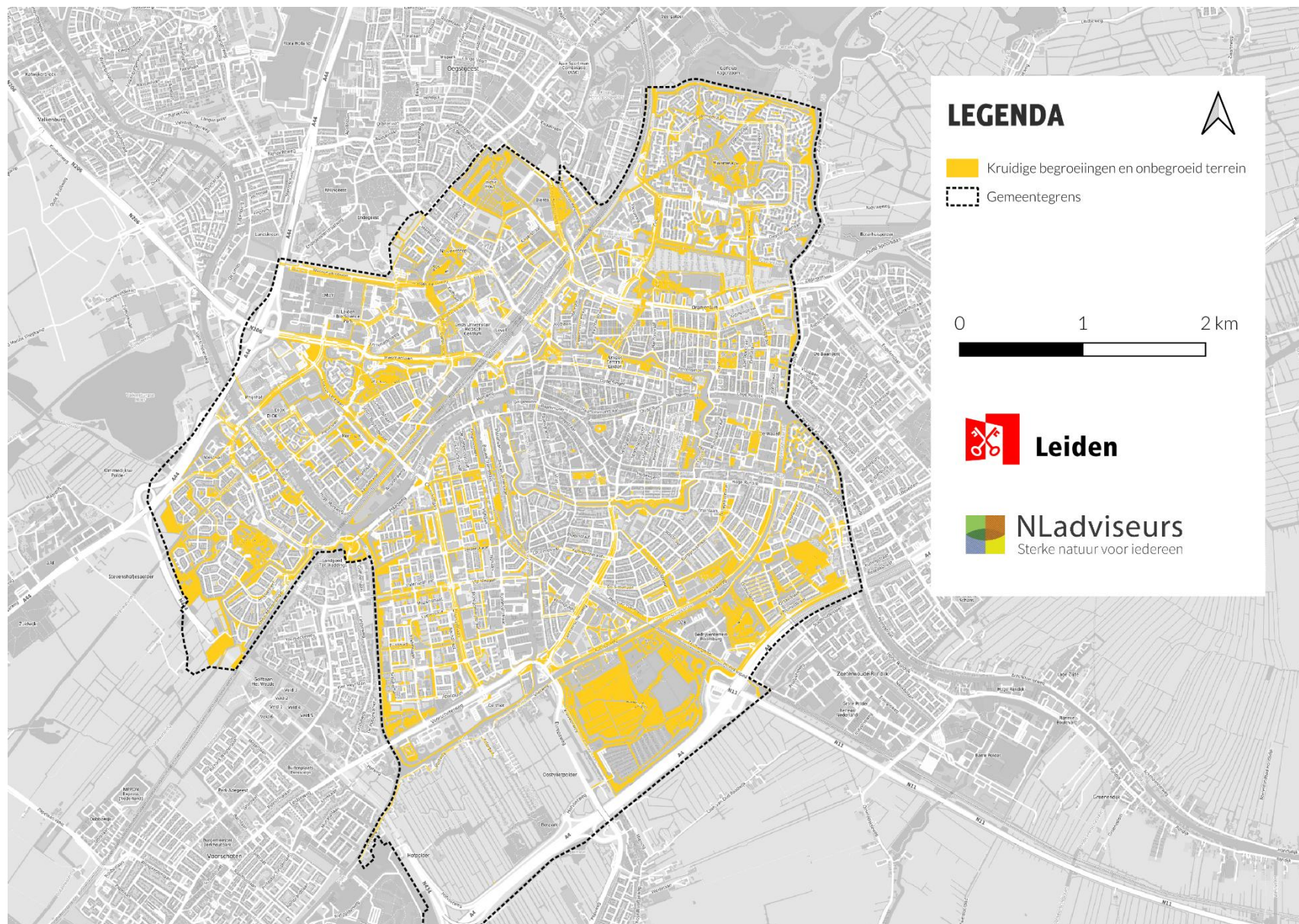
www.vogelbescherming.nl

www.zoogdiervereniging.nl

www.bij12.nl

BIJLAGE

BIJLAGE 1. BEHEERVAKKEN KRUIDIGE BEGROEIING

BIJLAGE 2. DEFINITIES VAN DESKUNDIGHEID

In deze bijlage staat omschreven welke eisen gelden omtrent ecologische kennis en kunde per functie in het handboek van stadswerk is aangegeven (Sprong et al, 2020).

ECOLOGISCH DESKUNDIGE

Zoals beschreven door [RVO](#):

“Persoon die ecologisch advies geeft, de aanwezigheid van soorten onderzoekt of dit onderzoek aanstuurt (zowel vanuit bronnen als in het veld) en of werkzaamheden begeleidt op het gebied van met (wettelijk beschermde) soorten. RVO heeft criteria opgesteld waaraan een ecologisch deskundige dient te voldoen. Zie de website van RVO voor de actuele criteria en § 2.4.1 voor een toelichting. Een ecologisch deskundige kan zowel vanuit de opdrachtgever, opdrachtnemer als een derde partij worden geleverd; denk hierbij ook lokale soortenwerkgroepen.”

Het voorliggende werkprotocol is opgesteld door ecologisch deskundige:

Siep Gevers is door opleiding, werkervaring en vrijwilliger gekwalificeerd als ecologisch deskundige. Door een opleiding bos en natuurbeheer aan Van hall Larenstein met als specialisatie toegepaste ecologie. Ook werkt hij als vrijwilliger mee aan verschillende inventarisaties naar reptielen, amfibieën en broedvogels.

De voorliggende rapportage is gecontroleerd door:

Jorina Boer is door opleiding, werkervaring en vrijwilligerswerk gekwalificeerd als ecologisch deskundige. Door een opleiding MSc ecology aan Umeå University in Zweden is zij gespecialiseerd in ecologie. Ook is zij inmiddels al 4 jaar werkzaam als ecooloog. Naast het uitvoeren en rapporteren van soortgerichte inventarisaties in het kader van natuurwetgeving verzorgt zij het opstellen van ontheffingsaanvragen, werkprotocollen en ecologische begeleiding tijdens de uitvoer van (bouw)projecten. Daarnaast voert zij in haar vrije tijd inventarisaties uit van broedvogels en adders.

FLORA- EN FAUNACONTROLEUR

De flora- en faunacontroleur is kundig in het lokaliseren van rust- en voortplantingsplaatsen van de desbetreffende soorten. In het kader van dit werkprotocol gaat het om uitvoeren van inventarisatie van:

Hierbij is het belangrijk dat de inspecteur:

- Beschikt over Omgevingswet niveau 2
- Van de bovenstaande beschermde soorten de rust- of voortplantingsplaatsen kan herkennen op basis van geluid, visueel waarnemen en/of sporen (uitwerpselen etc.)

- Kan het type en het gebruik van de rust- of voortplantingsplaats vaststellen en aan een soort koppelen
- De gegevens op de juiste manier kan registreren
- Gebruik maakt van gestandaardiseerde inventarisatie en hiervan op de hoogte is (kennisdocumenten, vigerende protocollen etc.)

SPECIALIST

Een specialist heeft sterke kennis van één of meer relevante (beschermde) soorten. Kenmerken van een specialist zijn:

- Minimaal vijf jaar actief in het onderzoeken van de desbetreffende soort(groep)
- Aantoonbare kennis op het vlak van populatiedynamica en beschikt over dergelijke toegepaste kennis aangaande de soort(groep)
- Houdt zijn kennis actueel en op niveau door (inter-)nationale kennis op te doen door o.a. vakliteratuur
- Kan de staat van instandhouding bepalen en de ontwikkeling van de populatie bepalen en onderhouden
- Kan de omvang van een populatie in beeld brengen en verbanden leggen tussen verschillende groeiplaatsen, rust- en voortplantingsplaatsen

WERKVOORBEREIDER

- Beschikt over Omgevingswet niveau 2
- Heeft kennis van natuurwetgeving, beleid in het kader van ruimtelijke ontwikkeling
- Heeft kennis van te gebruiken instrumenten zoals de gedragscode, ontheffingen, vrijstellingen etc.
- Kan bepalingen van de Wet natuurbescherming vertalen naar een ontwerp of plan en contractspecificaties (bv programma van eisen)
- Heeft de kennis ecologische inventarisatie te interpreteren
- Heeft kennis over beschermde flora en fauna in het kader van zorgvuldig handelen conform de gedragscode
- Heeft inzicht in relaties tussen de samenstelling van een terrein en mogelijk aanwezige vaste rust- en voortplantingsplaatsen van beschermde soorten

PROJECTLEIDER

- Heeft de kennis (of mogelijkheid om kennis in te schakelen) om de soortbescherming zoals beschreven in dit werkprotocol te vertalen naar een contract of werkinstructie
- Heeft kennis (of mogelijkheid om kennis in te schakelen) van beschermende maatregelen en zorgvuldig handelen
- Heeft kennis (of mogelijkheid om kennis in te schakelen) over beschermde flora en fauna in het kader van zorgvuldig handelen conform de gedragscode

UITVOERDER

- Maatregelen A t/m C: één per werkploeg beschikt over Omgevingswet niveau 1
- Maatregelen D: alle uitvoerende beschikken over Omgevingswet niveau 1
- Kan de groeiplaatsen of voortplantings- en rustplaatsen van beschermde soorten in het kader genoemd in dit werkprotocol herkennen
- Kan risicomanagement uitvoeren en aansturen
- Kan toetsen of er volgens het voorliggende werkprotocol wordt gewerkt (zorgvuldig wordt gehandeld)
- Kan relevante gegevens registreren en terugkoppelen

VOORMAN OF MEDEWERKER

- Beschikt over Omgevingswet niveau 2
- Weet de groeiplaatsen, rust- en/of voortplantingsplaatsen van beschermde soorten te herkennen
- Weet hoe hij of zij zorgvuldig moet handelen op basis van werkinstructies die zijn opgesteld vanuit dit werkprotocol
- Kan relevante informatie terugkoppelen richting de uitvoerder

BIJLAGE 3. GEBRUIK VAN DE KLEPELMAAIER

Deze bijlage beschrijft in welke uitzonderlijke gevallen de klepelmaaier mag worden ingezet onder de vrijstelling van de gedragscode. Het uitgangspunt hierbij is “**nee, tenzij**”. Gebruik van de klepelmaaier is enkel toegestaan uit veiligheidsoverwegingen, onder specifieke omstandigheden en bij naleving van de hieronder genoemde voorwaarden. Voor deze toepassingen is afgestemd met RVO dat kan worden afgeweken van het verbod op klepelen zoals opgenomen in de Beleidsregel aanwijzing gedragscodes soortenbescherming en houtopstanden.

ALGEMENE VOORWAARDEN VOOR KLEPELEN

- Maai-zuigcombinatie als norm: De vegetatie moet direct worden afgevoerd, tenzij fysieke beperkingen (zoals smalle paden of onvoldoende draagkracht van de ondergrond) dit onmogelijk maken.
- Ecologisch werkprotocol vereist: Een ecologisch deskundige onderbouwt het gebruik van de klepelmaaier in een ecologisch werkprotocol, inclusief inschatting van eventuele verboden en soortspecifieke aanpassingen (bijv. bij aanwezigheid van steenanjer of bokkenorchis).
- Beperking van bodemschade: De maaier moet zodanig worden afgesteld dat het maaiveld intact blijft en de vegetatie minimaal 10 cm hoog blijft. Dit beschermt onder andere insecten, rozetten van meerjarige planten, kleine zoogdieren, reptielen en amfibieën.
- Technische uitrusting: De klepelmaaier moet uitgerust zijn om negatieve ecologische effecten zoveel mogelijk te beperken.
- Maximale werksnelheid: 5 km/uur.

TOEPASSINGSSITUATIES

1. BERMSTROKEN EN ZICHTHOEKEN LANGS OPENBARE WEGEN

Klepelen is hier toegestaan binnen de eerste 1,5 meter vanaf de weg of het fietspad, met uitzondering van zichtlijnen bij kruisingen, en alleen:

- Wanneer reguliere maaimachines puin kunnen opwerpen dat gevaar oplevert.
- Bij risico op slipgevaar door achtergebleven maaisel.
- Als hoog gras zicht belemmert op lage wegmeubelen zoals reflectorpaaltjes, wat verkeersveiligheid in gevaar brengt.

2. ONDERHOUDSPADEN MET BEPERKTE BREEDTE OF BEREIKBAARHEID

Klepelen mag als:

- Het pad smaller is dan 3 meter en omgeven door obstakels (bijv. bebouwing of beplanting).
- Andere maaimethoden gevaar opleveren voor de machinist (bijvoorbeeld kantelgevaar of slipgevaar).
- Er sprake is van zware vegetatie op droge taluds die anders niet effectief en veilig afgevoerd kan worden.
- Alternatieven zoals messenbalk, schijvenmaaier of maaikorf om technische of veiligheidsredenen ongeschikt zijn.

3. STEILE DIJEN OF DIJEN MET BEPERKTE DRAAGKRACHT

Gebruik van de klepelmaaier is toegestaan:

- Bij onverharde dijken met een smalle kruin (<3 meter) en steile taluds (helling 1:2 of steiler), zonder stabiele onderberm.
- Als het terrein niet toegankelijk is voor machines of mensen vanwege hellingshoek of slechte bodemstructuur.
- Wanneer maar één werkgang mogelijk is vanwege kwetsbare ondergrond (bijv. veendijken).

4. PLASDRASOEVERS LANGS WATERWEGEN EN ONDERHOUDSPADEN

Klepelen vanaf naastliggend terrein is toegestaan als:

- Het gaat om rietkragen bij bredere watergangen (>4 meter).
- De oevervegetatie >1 meter hoog is en het maaiveld te drassig is voor handmatig of machinaal maaien.
- De maaifrequentie beperkt is (eens per 1 tot 4 jaar), gefaseerd uitgevoerd wordt, en per jaar maximaal 50% van het oppervlak gemaaid wordt.
- De te klepelen stroken niet langer zijn dan 500 meter per zijde.
- De werksnelheid maximaal 5 km/u is, en er alleen overdag wordt gewerkt.
- Maaisel direct wordt verkleind en opgezogen via een maaizuigcombinatie, om verstikking van de vegetatie en verslechtering van waterkwaliteit te voorkomen.

NLadviseurs
Sterke natuur voor iedereen